

των εἶνε ἐνίοτε ὅσον δαμασκηνῶν (αἱ κλούμεναι κολυμπάδαις). Αἱ ἄττικαί, χρήσιμοι ἰδίως πρὸς ἐξαγωγήν ἐλαίου, εἰσι σύνθητες μέτριον εἶδος.

«Ἡ ἐλαία δὲν καρποφορεῖ καθ' ἕκαστον ἔτος δαψιλῶς. Παρατηρεῖται περιοδικότης τις, καθ' ἣν συνήθως καὶ σχεδὸν ἀνά πᾶν τρίτον ἔτος ἐπέρχεται πολυκαρπία (καλὴ χρονιά), τὰ δύο δὲ ἄλλα ἔτη περὶ ἀλλήλῃ, ὅτε μὲν πολυκαρπία, ὅτε δὲ ὅλως σχεδὸν ἀκαρπία. Εὐτυχῶς ἡ ἀλληλουχία τῶν καλῶν καὶ κακῶν ἐτῶν δὲν εἶνε ἰσόχρονος καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς καθέκαστα χώρας αὐτῆς· πλὴν τούτου δὲ ὑπόκειται καὶ εἰς ἐξαιρέσεις. Ἡ συγκομιδὴ τῶν ἐλαίων ἄρχεται ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς πεπάνσεως αὐτῶν, δηλ. ὅταν αὐταὶ ἄρχονται μελαινόμεναι καὶ πίπτουσαι. Τοῦτο δὲ γίνεται κατὰ τὰ μέσα τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἐλαίαι πίπτουσι κατὰ μικρὸν βραδέως ὠριμάζουσαι, καὶ ἡ συγκομιδὴ, ἥτοι ἡ διαλογή καὶ συναγωγή αὐτῶν, ἥτις φιλοπονεῖται συνήθως ὑπὸ γυναικῶν καὶ παιδῶν, διαρκεῖ ἐπὶ μικρὸν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς Νοεμβρίου μέχρι τοῦ τέλους Ἰανουαρίου. Σπανίως τινάσσονται ἢ βράδδίζονται οἱ καρποφόροι κλάδοι διὰ βράδων, ὅπως ἐπισπυροῦνται καὶ περατωθῆ ταχέως ὁ τρυγητός· τοῦτο γίνεται μόνον, ὅταν αἱ ἐλαίαι θὰ συλλεγῶσιν ἄωροι. Ὁ χρόνος καθ' ὃν ἡ ἐλαία ἀνθεῖ διαρκεῖ κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ Μαΐου, δηλ. ἡ κυρία ἀνθησις διαρκεῖ ἀπὸ τῆς 15 ἕως 30 τοῦ ἰδίου μηνός.»

Η ΑΜΠΕΛΟΣ

«Λίαν σημαντικὴ ἐν τῷ ἄττικῷ πεδίῳ εἶνε καὶ ἡ ἀμπελοργία. Ἡ ἄμπελος ὅμως ἐνταῦθα δὲν φυτεύεται ἐπὶ τῶν βράχων καὶ τῶν κλιτύων τῶν ὄρεων, ἀλλὰ πάντοτε εἰς τοὺς εὐχερῶς ὑδρευόμενους τῆς ὑψηλῆς πεδιάδος ἄγρους, εἴς τὰ χθαρμυλὰ μέρη τῶν κοιλάδων καὶ εἰς τὰ ἀλίπεδα, ἐνίοτε δὲ παρὰ τὰ ἄκρα τῶν ἐλαιῶνων ἢ καὶ ὑπ' αὐτὰς τὰς ἐλαίας. Ἡ ἄμπελος ἐνταῦθα οὐδέποτε στηρίζεται ἐπὶ ὑψηλῶν δένδρων, ὅπως ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ, οὔτε ἐπὶ πασσάλων, ἀλλ' ἀφίσταται ὅλως νὰ βίπτῃ τοὺς κλάδους αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ νὰ ἀπλοῦται αὐτόθι. Οὕτω διὰ τοῦ πυκνοῦ αὐτῶν φυλλώματος καλύπτουσι αἱ ἄμπελοι ἐντελῶς τὴν ἐπιράνειαν τοῦ ἐδάφους, τὸ δὲ συνεχές, ὠραῖον καὶ ἡδὺ πρᾶσινον τῶν ἀμπελώνων ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν ἀπὸ πόρρωθεν ἐπιαντιθέμενον πρὸς τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτον ἐρυθρόφρονον χροιάν τοῦ ἐδάφους.

«Ἡ ἄμπελος φυλλοῦται κατὰ τὸ τέλος τοῦ Μαρτίου ἢ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου, τὸ δὲ φύλλωμα αὐτῆς περαμενεῖ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Ὀκτωβρίου. Κλαδεύεται τὸν χειμῶνα, ἀφαιρουμένων ὅλων τῶν κλάδων μέχρι σχεδὸν τοῦ χθαμαλοῦ στελέχους, ἀφαιρέμενον μόνον βραχυτάτου μέρους αὐτοῦ μετ' ὀλίγων κλαδίσκων ὀφθαλμοφόρων.

1. Περί. Α. Mommsen, Mittelzeiten, σ. 3 καὶ 5, καὶ Heldreich Nutzpflanzen Griechenlands, σ. 39.

Μετὰ τὸ κλάδεμα αἱ αὐλακες καὶ οἱ κυματοειδῶς συσσωρευμένοι σωροὶ τοῦ χώματος τῶν ἀμπελώνων ἀρδεύονται δι' ὀλίγου ὕδατος.

«Αἱ ἐργασίαι δὲ αὐταὶ γίνονται κατ' ἀρᾶσειαν τὸν Ἰανουάριον ἢ Φεβρουάριον, πάντως ὅμως κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου εἰσι πεπερατωμένοι.

«Ἀνθεῖ δὲ ἡ ἄμπελος κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ἀπριλίου καὶ τὸ μέσον τοῦ Μαΐου· αἱ δὲ σταφυλαὶ πεπαίνονται ἀνισοχρόνως, κατὰ τὸ εἶδος τῆς σταφυλῆς καὶ τὴν θέσιν τοῦ ἀμπελώου. Αἱ ὡς πρῶτότατα πεπαίνονται σταφυλαὶ εἶνε εἰδός τι λευκῶν μοσχόσμων σταφυλῶν (μοσχάτο πρῶτιμο), αἱ κορινθιακαὶ σταφυλαὶ (σταφίδα), καὶ ἡ σουλτανικὴ σταφυλὴ (ράζακί)· αἱ σταφυλαὶ αὐταὶ ἔρχονται εἰς τὴν ἀγορὰν ἀπὸ τοῦ μέσου ἤδη τοῦ Μαΐου ἢ ἰδίως δὲ πέπανσις αὐτῶν ἄρχεται κατὰ τὸ μέσον ἢ τὸ τέλος τοῦ Αὐγούστου. Ὁ τρυγητός συμπίπτει περίπου ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Σεπτεμβρίου, κατὰ τὰς θέσεις, μέχρι τοῦ μέσου τοῦ Ὀκτωβρίου. Κατὰ δὲ τὴν γνώμην τῶν ἐνταῦθα ἀμπελοργῶν ὠφελεῖ τὰ μέγιστα τὰς σταφυλάς βροχὴ πρὸ τοῦ τρυγητοῦ ἰκανή, διότι τότε αἱ σταφυλαὶ διογκοῦνται καὶ γίνονται πολυχυμότεραι.

«Πολλὰ εἶδη σταφυλῶν ἀναλίσκονται μόνον πρὸς οἶνοποιάν, ἄλλα μόνον ὡς τροφή καὶ δώρα. Ἐν ὅλῳ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ φύονται ὑπὲρ τὰ 40 κυριώτερα εἶδη σταφυλῶν, ἅτινα δὲν εἶνε ἐνταῦθα ὁ κατάλληλος τόπος· ν' ἀπαριθμήσωμεν καὶ περιγράψωμεν.

«Ἡ οἶνοποιία ἐνταῦθα πρὸ τινῶν ἐτῶν προῦδουσε σημαντικῶς. Καὶ ἐξάγεται μὲν πάντοτε ὁ λευκὸς ἄττικὸς οἶνος, ὁ μιγνύμενος μετὰ ῥητίνης ἐκ τῆς χαλεπίου πίτυρος¹ καὶ παρέχει τὸ εὐχερηστότερον εἶδος παρὰ τῷ λαῷ, τὸν ῥητινίτην, ἀλλὰ παρασκευάζονται σήμερον καὶ ἐξαιρέτα εἶδη λευκοῦ καὶ ἐρυθροῦ οἴνου κατ' εὐρωπαϊκὴν μέθοδον ἄνευ ῥητίνης. Τὰ καλλίτερα εἶδη τούτων εἰσὶν ὁ «οἶνος τῆς Κηφησίας», ὁ «τοῦ Φαλήρου» καὶ ὁ «τοῦ Πάρνηθος» (Côtes de Parnès).

«Νεωρὶ εἰσήχθη καὶ ἡ θεραπεία τῆς σταφίδος ἐν Ἀττικῇ, μέχρι δὲ τοῦ 1872 κατεῖχοντο ὑπ' αὐτῆς 407 στρέμματα. (Ἴδε κατωτέρω στατιστικὰς σημειώσεις).

¹ Ἐπίται συνήθεια.

«Ὁ στρατηγὸς Βρασίδης συνέλαβέ ποτε ποντικόν. Ὁ ποντικὸς ἐδάγκασε τοῦ ἐχθροῦ του τὴν χεῖρα, ὥστε ἠναγκάσθη οὗτος νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰπών: «Δὲν ὑπάρχει ζῶον, μηδὲ τοῦ μικροτάτου ἐξαιρουμένου, μὴ δυνάμενον νὰ σωθῆ, ἐὰν ἀποφασίσῃ νὰ προστατεύσῃ τὴν ἐλευθερίαν του.»

1. Τοῦτο ἐγένετο καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι· πρὸλ. Πλούταρχ. Symp. Quaest. 3. (3) Bachelz, die H. u. r. Realien, I. Τόμ. II. Mép. Die Drei Nitureiche nach Homer, σ. 265.) — Διὰ τοῦτο καὶ ἡ πίτυς καὶ πεύκη ἦσαν ἀφιερωμέναι τῷ Βίκῳ.

2. Περὶ ἀμπελίου, ἀμπελοργίας κ.λ. πρὸλ. Heldreich Nutzpfl. Griechenlands, σ. 14 καὶ Α. Mommsen ἴδ. ἀνωτ.

Περὶ τῆς κόμησας Ποτότσκα, περὶ ἧς ὁ λόγος κατωτέρω, ἐδημοσιεύθησαν διάφοροι πραγματεῖαι εἰς πλείστα γερμανικὰ περιοδικὰ συγγράμματα καὶ μάλιστα εἰς τὰ ἄριστα αὐτῶν, Ueber Land und Meer, Dahnheim καὶ ἄλλα. Ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὁμοῦς αἱ δημοσιεύσεις αὐταὶ διακρίνονται ἐπὶ τῶν πρὸς τὸ μυθιστορεῖν ἔρωτι τῶν γραφόντων, περιέχουσι δὲ πολλὰ ξένα ἐπεισόδια. Ἐκτενὴ περιγραφήν τῶν κατὰ τὴν κόμησσαν Ποτότσκα εὐρίσκει τις καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγώνος τῆς Γερμανίας τοῦ Pöszler καὶ ἐν τῇ λεξικῇ τοῦ Wurzbach, ὅστις ὁμοῦς ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἀυθεντικότητος τῶν παραδόσεων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν βίον αὐτῆς. Οὐδεμία ὁμοῦς ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι ἡ ἑλληνὶς τὸ γένος καὶ ὅτι ἔσφραξε ποτε τὸ ὄνομα de Witt. Προσέτι πολλοὶ διαδεδαιώσαν, ὅτι τὰ ἔγγραφα τὰ μαρτυροῦντα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῶν ἐπεισοδίων, ὧν μυσία γίνεται καὶ ἐν τῇ ἐπομένῃ βιογραφίᾳ, εὐρίσκονται ἡμέτερον εἰς χεῖρας τῶν ἀπογόνων τοῦ κόμητος Ποτότσκα.

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΩΡΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ

Η ΚΟΜΗΣΣΑ ΠΟΤΟΤΣΚΑ

[Ἑβάνισμα.]

Ὁχρὰ τις χρωστηρόγραφος εἰκὼν κρέμαται, μεταξὺ πολλῶν ἄλλων σκιαγραφιῶν, ἐν τῷ παρρητήματι τοῦ νέου ἐν Βερολίῳ μουσείου, ἔνθα εἰσὶν ἀποτεθησαυρισμένα τὰ ἀριστουργήματα τῆς χαλκογραφίας. Πρὸ πολλοῦ ἐφείλκυεν ὁ πίναξ οὗτος τὴν προσοχὴν τῶν εἰδημόνων καὶ τῶν ἐραστῶν τῶν ὠραίων τεχνῶν. Πάντοτε σχεδὸν βλέπει τις ἰσταμένους πρὸ αὐτοῦ, μετὰ τῆς παρασκευῆς των, ζωγράφους ἀμφοτέρων τῶν φύλων, οἵτινες διὰ ζωπρῶν χρωμάτων ἀντιγράφουσι τὴν ἐσθεσμένην εἰκόνα. Παρίσχησι δὲ αὕτη κεφαλὴν γυναικὸς, ἐξόχου, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, μυθώδους καλλονῆς. Ἐπὶ μορφῆς ὡς μάρμαρον λευκῆς ἀπαστράπτουσι ἀκτινοβόλοι μέλανες ὀφθαλμοί· ῥίς ἑλληνικωτάτη τὸν ῥυθμὸν, ὡσεὶ ἦν εἰργασμένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πραξιτέλους, παρειαὶ ὁμοιάζουσαι πρὸς λευκόχροον ῥόδα, καὶ χεῖλη πρὸς ἀλκυκα πορφυροῦν ἐπιθέτουσι τὴν σφραγίδα τῆς τελειότητος. Ἡ μέλαινα καλλιπλόκαμος κόμη περιβάλλει ὡς πυκνὸς πέπλος τὴν χαρίεσσαν μορφήν, φέρουσα, ὡς μόνον στολισμὸν, ἀφελῶς περιδεδεμένην κυανῆν ταινίαν. Ὅταν βλέπῃ τις τὴν εἰκόνα τῆς ἠρωίδος ταύτης ἐκτεθειμένην εἰς τὰς ὑέλους μεταξὺ ἄλλων ἀριστοτεχνημάτων, ἀποκλίνει νὰ ἐκλάβῃ αὐτὴν ὡς λαμπρὰν ἐπιπόνησιν καλλιτέχνου· καὶ μ' ἔλον τοῦτο, αὕτη ἀνηκέ ποτε εἰς τὴν πραγματικότητα. Καὶ τῷ ὄντι ἤθελέ τις πιστεύσει ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ περὶ τῆς τύχης τοῦ πρωτοτύπου διαδόσεις ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς χώρας τῶν ὀνειρῶν. Αἱ περιπέτειαι αὐτῆς εἶναι τόσον παράδοξοι, τόσον ἀπίθανοι, ὥστε ὁμοιάζουσι πρὸς παράτολμον μυθιστόρημα.

Ἡ κόμησσα Σοφία Ποτότσκα (Potoeka), ὡς ὀνομάζεται ἡ ὠραία αὕτη γυνὴ, ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν τῶν διασημοτέρων αὐτῆς συγχρόνων, τοῦ κόμητος de la Garde, τοῦ πρίγκηπος Ligne, τοῦ Κ^{ου} von Varnhagen καὶ ἄλλων. Κατὰ τὰς μαρτυρίας δὲ αὐτῶν ἀφηγούμεθα ἀπλῶς τὸν βίον τῆς, ἄνευ ξένων καλλωπισμῶν.

Περὶ τὸ ἔτος 1786 ἦν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας ὁ κύριος du Barry. Διερχόμενος δὲ ποτε μίαν τῶν ῥυπαρωτέρων ἀγυῶν τῆς ὀθωμανικῆς πρωτεύουσος συνήτησεν ὁμάδα μικρῶν παιδίων, τὰ ὅποια ἔπαιζον. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν μεγίστην τῷ προϋξένησεν ἐντύπωσιν χαριέστατόν τι κοράσιον, δεκατετραετὲς τὴν ἡλικίαν. Τὸ εὐγενὲς καὶ λεπτοφυὲς ἀνάστημα τῆς νεάνιδος, ὡς καὶ ὁ κανονικὸς τύπος τοῦ προσώπου αὐτῆς ἐμαρτύρουσαν ἀλανθάστως ὑπὲρ τῆς γνησίας ἑλληνικῆς καταγωγῆς τῆς. Ὁ πρεσβευτὴς, καταγοητευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐξαιρετικοῦ κάλλους τοῦ κορασίου, ἀπεφάσισε πάραυτα νὰ υἱοθετήσῃ αὐτό· ἀνεζήτησεν ὅθεν τοὺς γονεῖς του καὶ προσέφερεν αὐτοῖς ποσὸν τι χρημάτων, ὅπως ἐμπιστευθῶσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα των.

Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἀνὴρ ὑψηλῆς περιουσίας καὶ κάτοχος μεγάλης περιουσίας, οἱ πένητες γονεῖς ἐνέδωκαν ἄνευ πολλῶν δισταγμῶν, ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι ἡ θυγάτηρ των ἤθελε τύχει ἐπιμελημένης ἀνατροφῆς. Ἡ τιμὴ τῆς μικρᾶς Σοφίας δὲν ὑπερέβαινε τὸ εὐτελὲς ποσὸν τῶν 1,500 γροσίων. Ἐν τούτοις αὕτη ἔμενον νύχταρ στήμενη ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς γαλλικῆς πρεσβείας. Τῇ ἐδόθησαν παιδαγωγὸς καὶ πολυτελεῖ ἑνδύματα, οἱ δὲ συγγενεῖς τῆς τὴν ἐπισκέπτοντο συνεχῶς. Μετὰ δύο ἔτη ἡ Σοφία ἐξέμαθε τὴν γαλλικὴν, ἀπέκτησε δὲ τὰς ἀπαιτουμένας γενικὰς γνώσεις, τὸν τοῦ ἤθους εὐπροσηγορίαν, τὴν περὶ τοῦς τρόπους κομψότητα ὡς καὶ τὴν ἔξιν τῆς ἐν τῇ ἀνωτάτῃ κοινωνίᾳ καθιερωμένης ἐθιμοτυπίας· ἀλλ' ἡ τύχη αὐτῆς ὑπέστη ταχέως μεγίστην μεταβολήν.

Ὁ γάλλος πρεσβευτὴς ἀνεκλήθη ἀπὸ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει θέσιν του, ὅπως ἀνατεθῆ αὐτῷ σπουδαιότερα ἐντολὴ ἐν Βερολίῳ καὶ Βερολίῳ. Παρέλαβε δὲ ἄκουσταν καὶ ἀδημονοῦσαν μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Σοφίαν, ἥτις ἦτο ἀπαρμύθητος ἐπὶ τῇ στερήσει τῆς μητρὸς τῆς. Ἡ ὑπὲρ πᾶσαν φαντασίαν ἐπίπονος ὁδοιπορία, ἐγένετο διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Ἐν τῇ παρά τὰ ῥωσικὰ σύνορα κωμοπόλει Ποδόλσκι ὁ κύριος du Barry διέκοψε τὴν κοπιώδη πορείαν του πρὸς μικρὰν ἀναψυχὴν, συνῆψε δὲ πολλὰς σχέσεις μετὰ τοῦ φρουράρχου, τοῦ στρατηγοῦ Ἰωάννου de Witt, ἀπογόνου τοῦ περιφανοῦς ἐκείνου ἀρχοντος τῆς Ὀλλανδίας. Ὁ Ἰωάννης de Witt, εὐσωμος καὶ γενναῖος ἀξιωματικὸς, καίπερ πολὺ πρεσβύτερος αὐτῆς, ἠγάπησεν ἐμμανῶς τὴν ὠραίαν Ἑλληνίδα. Ἐπωφεληθεὶς δὲ ἡμέραν τινὰ τῆς ἀπουσίας τοῦ πρεσβευτοῦ, ὅστις εἶχεν ἐξέλθει εἰς μακρυνὸν περίπατον, ἔκλεισε τὰς πύλας τοῦ φρουρίου, ἀνείλκυσε τὰς γεφύρας καὶ προσκαλέσας τὸν ἱερέα τοῦ στρατώνος ἐπέταξεν αὐτῷ, τῇ συναίρεσει τῆς Σοφίας, νὰ τελήσῃ πάραυτα τὸ μυστήριον τοῦ γάμου. Ἐπιστρέψας ὁ κύριος du Barry εὗρε τὴν εἵσοδον ἀ-